

หลักสูตรการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอท่าตูม

ความเป็นมา

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดในภาคอีสานที่มีวัฒนธรรมการทอผ้ามาช้านาน และได้สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่โดดเด่น ยิ่งหากได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วจะค้นพบเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนในเรื่องการทอผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์ของสุรินทร์ ในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมประเพณี การทอเส้นไหม ลวดลายผ้าไหม และกรรมวิธีการทอ ตลอดทั้งการใช้ผ้าไหมในโอกาสต่าง ๆ และยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอท่าตูม ได้มีการสำรวจความต้องการในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ในเขตพื้นที่อำเภอท่าตูมกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของประชาชนในเขตอำเภอท่าตูม โดยได้มอบหมายให้ครูคน.ตำบลนำแบบสำรวจความต้องการด้านอาชีพให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอท่าตูม ประชาชนในพื้นที่มีความต้องการอาชีพที่หลากหลาย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอท่าตูมได้นำมาวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตร เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ 2567 สรุปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในอาชีพ การมัดหมี่ย้อมไหมลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” จึงได้จัดทำหลักสูตร ขึ้น

ลักษณะเด่นของผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์

1. มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ โดยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากกัมพูชา และลวดลาย ที่บรรจงประดิษฐ์ขึ้นล้วนมีที่มาและมีความหมายอันเป็นมงคล
2. นิยมใช้ไหมน้อยในการทอ ซึ่งไหมน้อยคือไหมที่สาวมาจากเส้นใยภายในรังไหม มีลักษณะนุ่ม เรียบ งาม
3. นิยมใช้สีธรรมชาติในการทอ ทำให้มีสีไม่ฉูดฉาด มีสีสันที่มีลักษณะเฉพาะ คือ สีจะออกโทนสีขิม เช่น น้ำตาล แดง เขียว ดำ เหลือง อีกทั้งยังมีกลิ่นหอมจากเปลือกไม้
4. ฝีมือการทอ จะทอแน่นมีความละเอียดอ่อนในการทอและประณีต รู้จักผสมผสานลวดลายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แสดงถึงศิลปะที่สวยงามกว่าปกติ
5. แต่เดิมนั้นการทอผ้าไหมของชาวบ้านทำเพื่อไว้ใช้เอง และสวมใส่ในงานทำบุญและงานพิธีต่างๆ

หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการใช้เส้นไหมสีเหลืองในการทอ ซึ่งจะทำให้ผ้ามีความนุ่มพลิ้วน่าสวมใส่
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในการประยุกต์ลวดลาย และสีย้อม ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบการขายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการมัดย้อมสีเส้นไหม ของอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้เสริม เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ต่อยอดอาชีพเดิม
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ
4. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าไหมของอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนทั่วไปในเขตอำเภอท่าตูม

รายละเอียดโครงสร้าง หลักสูตรการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. ช่องทางการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา”	1 อธิบายความสำคัญในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้ 2 อธิบายความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้แก่ การวางแผนและการบริหารจัดการ การหาแหล่งเงินทุนความต้องการของตลาด และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ได้	1 ความสำคัญในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2 ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2.1 การวางแผนและบริหารจัดการ 2.2 แหล่งเงินทุนและการจัดหาเงินทุน 2.3 ความต้องการของตลาด 2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย	1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่อต่าง ๆ สถานประกอบการ สื่อของจริง ภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบอาชีพ ที่มีความเป็นไปได้ในชุมชน 2. วิเคราะห์อาชีพจากข้อมูลต่าง ๆ	2	-
2. ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง	2.1 สามารถจัดหาแหล่งเรียนรู้ได้ 2.2 สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้	2.1 สถานประกอบการเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2.2 ร้านค้าหรือตัวแทนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 2.3 เครือข่ายกลุ่มทอผ้าไหม 2.4 การตัดสินใจเลือกอาชีพ 2.5 ความต้องการของตลาด 2.6 สถานประกอบการ เครือข่าย กลุ่ม องค์กร ที่ประสบผลสำเร็จ	1. ศึกษาดูงานในสถานประกอบการ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตัดสินใจเลือก 2. ผู้เรียนตัดสินใจเลือกอาชีพ	2	-
3. ทักษะการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา”	1. อธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้ 2. อธิบายประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมผ้าไหมสุรินทร์ได้ 3. อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” ได้	1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 2. ประวัติความเป็นมาวัฒนธรรมผ้าไหมสุรินทร์ กระบวนการและรูปแบบการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 3. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา”	1. ทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และพื้นฐานของผู้เรียน 2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 3. อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. จัดทำแผนการฝึกทักษะการมัดหมี่ย้อมไหม “ลายดอกกรักราชกัญญา” 5. วิทยากรบรรยายและสาธิต	3	

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการมัธยมโหมหลาย “ลายดอกรักราชัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
4. การเตรียมวัตถุดิบ ส่วนประกอบและการมัธยมโหม “ลายดอกรักราชัญญา”	<p>1. สามารถเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบได้แก่ ขั้นตอนในการเตรียมโหมสำหรับการทอ การเลือกเส้นโหม วัตถุดิบและส่วน ประกอบได้</p> <p>2. สามารถอธิบายการฟอกโหมได้แก่ วัตถุประสงค์ของการฟอกโหม วัสดุและอุปกรณ์ของการฟอกโหม ขั้นตอนการฟอกโหม และข้อควรระวังในการฟอกโหม ได้</p> <p>3. สามารถอธิบายการทักโหม/การแกว่งโหม ได้แก่ จุดประสงค์ของการทักโหม/การแกว่งโหม วัสดุและอุปกรณ์ วิธีการทักโหม/การแกว่งโหม และ ข้อควรระวังในการทักโหม/การแกว่งโหม ได้</p> <p>4. สามารถอธิบายและสาธิตการเตรียมเส้นโหมฟุง/โหมยีน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมเส้นโหมฟุง/ยีน การออกแบบลายๆ และการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง ได้</p> <p>5. สามารถอธิบายและสาธิตการคั่นเส้นโหม ได้แก่ จุดประสงค์ของการคั่น วัสดุและอุปกรณ์ วิธีการคั่น และข้อควรระวังในการคั่นโหม ได้</p>	<p>1. ขั้นตอนในการเตรียมโหมสำหรับการทอ</p> <p>1.1 การเลือกเส้นโหม</p> <p>1.2 วัตถุดิบและส่วนประกอบ</p> <p>2. การฟอกโหม</p> <p>2.1 วัตถุประสงค์ของการฟอกโหม</p> <p>2.2 วัสดุและอุปกรณ์ของการฟอกโหม</p> <p>2.3 ขั้นตอนการฟอก</p> <p>2.4 ข้อควรระวังในการฟอกโหม</p> <p>3. วิธีการทักโหม/การแกว่งโหม</p> <p>3.1 ข้อควรระวังในการทักโหม/การแกว่งโหม</p> <p>3.2 การเตรียมเส้นโหมฟุง/โหมยีน</p> <p>4. ขั้นตอนการเตรียมเส้นโหมฟุง/ยีน</p> <p>4.1 การออกแบบลาย “ลายดอกรักราชัญญา”</p> <p>4.2 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง</p> <p>5. การคั่นเส้นโหม</p> <p>5.1 จุดประสงค์ของการคั่นโหม</p> <p>5.2 วัสดุและอุปกรณ์</p> <p>5.3 วิธีการคั่นโหม</p> <p>5.4 ข้อควรระวังในการคั่นโหม</p>	<p>1. วิทยากรบรรยายและสาธิต</p> <p>2. ฝึกปฏิบัติจริง</p> <p>3. ทดสอบหลังเรียน</p> <p>4. ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองหลังเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	3	28

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการมัธยมใหม่หลาย “ลายดอกกรักราชกัญญา” จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	6.สามารถอธิบายวัสดุอุปกรณ์ วิธีการการมัดลาย และข้อควรระวังในการมัดลายการย้อมสี ใหม่ และการตรวจสอบความ ถูกต้องของลวดลาย ได้	6 การมัธยมใหม่ “ลายดอกกรักราชกัญญา” 6.1 วัสดุอุปกรณ์ 6.2 วิธีการมัดลาย/ขั้นตอน/การมัธยมใหม่ “ลายดอก กรักราชกัญญา” 6.3 ข้อควรระวังในการมัดลายและการย้อมสีใหม่ 6.4 การตรวจสอบความถูกต้องของลวดลาย			
5. การบริหารจัดการอาชีพ	1.สามารถบริหารจัดการอาชีพการทอผ้า ใหม่ ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ และ การลดต้นทุนการผลิต ได้	5.1 การบริหารจัดการอาชีพการมัธยมใหม่ 5.2 การดูแลรักษาคุณภาพการมัธยมใหม่ 5.3 การลดต้นทุนในการผลิตของการมัธยมใหม่ 5.4 การเพิ่มมูลค่าสินค้า 5.4.1 การแปรรูป 5.4.2 การออกแบบ 5.4.3 การประยุกต์ใช้	1.การบริหารจัดการจัดให้ผู้เรียน 1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 1.2 วิทยากรบรรยายการกำหนดและควบคุม คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ 1.3 ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์การลดต้นทุนการ ผลิตแต่คุณภาพคงเดิม 1.4 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ ปัจจัยความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและมี แนวทางในการจัดการความเสี่ยง	1	

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการมัธยมโหมลาย "ลายดอกกรักรากัญญา" จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
6 .การจัดการตลาด	1. สามารถจัดการการตลาด ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลลูกค้า/คู่แข่งทางการตลาด การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขายด้วยกระบวนการบัญชีครัวเรือนและการบริการและการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ได้ 2.สามารถจัดการความเสี่ยง ได้แก่ วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการมัธยมโหมลาย "ลายดอกกรักรากัญญา" และการแก้ ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการทอผ้าโหม ได้	1. ทำฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ/คู่แข่งทางการตลาด 1.1 ประชาสัมพันธ์ 1.2 ส่งเสริมการขายและการบริการด้วยกระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือน 1.3 การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 1.4 จัดการความเสี่ยง 2. วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการมัธยมโหมลาย "ลายดอกกรักรากัญญา" แก้ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการมัธยมโหมลาย "ลายดอกกรักรากัญญา"		1	
รวม				12	28

หมายเหตุ สถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

ลงชื่อ.....ผู้เขียนหลักสูตร
(.....)
วิทยาการผู้สอน

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจหลักสูตร
(นางสาววิภาวดี จันทร์เจริญ)
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบหลักสูตร
(นางสาวอัญชลี มีอิ่ง)
ครูชำนาญการ

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติหลักสูตร
(นายมนูญ คุณพรม)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอนุรักษะบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขวาสินรินทร์
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขวาสินรินทร์
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอท่าตูม